

УДК 378.147

ЯБЛОЧНИКОВА Ірина Остапівна,кандидат педагогічних наук, докторант,
Інститут вищої освіти Національної академії
педагогічних наук України
e-mail: irayablochnikova@mail.ru**МАГІСТЕРСЬКА ФІНАНСОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ**

Стаття присвячена визначенню місця магістерської освіти у галузі фінансів у системі сучасної вищої освіти України та країн Європейського Союзу. Проаналізовано вітчизняні нормативні документи, у яких зазначено вимоги до рівня сформованості компетенцій магістра. Наведено перелік спеціалізацій, за якими ВНЗ України здійснюють підготовку магістрів із фінансів. Реалізовано аналіз міжнародних нормативних документів (Міжнародна стандартна класифікація освіти (ISCED-11, ISCED-13), Міжнародна стандартна класифікація професій (ISCO-08) стосовно галузі, напряму та спеціалізації фінансової освіти, кваліфікаційного рівня та кваліфікації, котра набувається. А також з'ясовано критерії здійснення класифікації, зазначено види професій та найменування посад, на які можуть претендувати магістри у галузі фінансів після закінчення ВНЗ у відповідності до міжнародної класифікації професій. З урахуванням підсумків проведеного аналізу, визначено види діяльності, які здатен виконувати сучасний фінансист на ринку праці та окреслено коло його обов'язків.

Ключові слова: підготовка магістрів; кваліфікаційний рівень; кваліфікація; компетентність; компетенції; програми підготовки; спеціалізації фінансистів.

Постановка проблеми. Професійна діяльність фінансистів є досить багатоаспектною. До сукупності професіоналів, яких іменують фахівцями фінансового профілю, як правило, відносять тих, хто працює з цінними паперами, грошима, валютою, акціями, кредитами і депозитами, укладає договори страхування й забезпечує їх виконання, започатковує різноманітні інвестиційні проекти і сприяє залученню інвестицій, керує банківськими структурами та фінансовими установами небанківського сектору, формує та наповнює бюджети різних рівнів і контролює їх ефективне виконання, виконує фіскальні функції та реалізує митні операції тощо. Фінансистами є також й ті, хто аналізує різноманітні операції на фінансових ринках на предмет їхньої відповідності чинному законодавству, а також ті, хто консультує підприємства, організації та окремих підприємців стосовно оптимізації здійснення ними виробничої діяльності. Експерти, які за запитами державних установ, органів влади, в тому числі її судової гілки, надають висновки з фінансових питань теж реалізують трудову діяльність у досліджуваній нами сфері. Не потрібно забувати і про викладачів вищих навчальних закладів (ВНЗ), коледжів, усіляких курсів підготовки і перепідготовки кадрів, бізнес-тренінгів тощо, які формують відповідні знання, уміння й навички у осіб, котрі обрали для себе працю на фінансовій ниві.

У теперішній час важко уявити підприємство, установу чи організацію, у якій немає людини, котра б відповідала за планування, бюджетування, а також прогнозування. З моменту формування основ державності на сторожі добробуту, економічної безпеки знаходились особи, що виконували адміністративні та розпорядчі функції. Ці чиновники не тільки сприяли капіталізації фінансових ресурсів, але й здійснювали різного роду розрахунки й операції з метою адміністрування податків і зборів, формування бюджетів усіх рівнів.

В Україні формування основ професії фінансиста здійснювалось протягом останніх двадцяти п'яти років. Звичайно, й до набуття Україною незалежності велика кількість фахівців працювала у банках, фінансових управліннях, страхових компаніях, ревізувала діяльність державних структур, кооперативних і суспільних організацій, приймала участь у організації міжнародної економічної діяльності. Однак, у сучасному розумінні сутності цієї сфери, трудова діяльність зазначених вище осіб досить слабо корелювала із тими аспектами, що притаманні роботі фінансистів у найбільш розвинутих країнах нині. Змінилися не тільки основні орієнтири та мета діяльності фінансистів, але й прізвища тих, на кого фахівці зазначеної сфери орієнтувалися, як на авторитетних й компетентних діячів та науковців. Нині це – Пітер Лінч, Уоррен Едвард Баффетт, Джон Нефф, Джордж Сорос, Уільям Делберт Ганн, Чарльз Доу тощо.

Свої величезні статки зазначені особи надбали завдяки глибокому розумінню ними структури і змісту фінансових процесів, котрі реалізуються у капіталістичній економіці, вдалому прогнозуванню динаміки економіки, обґрунтованим та ризикованим операціям на біржах, ефективному інвестуванню, вмінню прораховувати можливі варіанти і сценарії розвитку подій, успішній розробці й плануванню різного роду проектів, а також застосування на практиці останніх досягнень фінансової науки та підтримки фінансової освіти в цілому і окремих ВНЗ економічного спрямування зокрема. У свою чергу, науковці-економісти розробили теоретичні основи функціонування світової економіки і фінансового ринку, що були високо оцінені суспільством й науковою спільнотою з присудженням премії Шведського державного банку в галузі економічних наук імені А. Нобеля (Мілтон Фрідман, Гаррі Марковіц, Мертон Міллер, Уільям Шарп, Рональд Коуз, Роберт К. Мьортон, Майрон Шоулз, Роберт Манделл тощо).

Фінансовий ринок в Україні – явище відносно нове. Його започаткуванню й динамічному розвитку сприяли: перехід до ринкової економіки, формування умов для функціонування приватного бізнесу, створення можливостей для інвестування вільних ресурсів з метою отримання дивідендів тощо. Еволюція соціально-економічних відносин у суспільстві свідчить, що він є запорукою процвітання, платоспроможності, незалежності окремих суб'єктів господарювання і держави в цілому. Функціонування такого ринку потребує наявності відповідного кадрового потенціалу, що повинен мати глибокі теоретичні знання, актуальні практичні уміння і навички. Саме тому якісна підготовка майбутніх фінансистів є одним з першочергових завдань сфери вищої освіти, а розробка нових методів й ефективних методик навчання нової фінансової еліти України на підставі системного аналізу практичного досвіду колег, в тому числі й закордонних, – проблема, котрій є сенс приділяти увагу педагогам-дослідникам.

Майбутній фінансист може планувати розвиток власної кар'єри з подальшою працею як у державній установі, так і у приватній компанії. Він також має можливість реалізувати себе в якості фізичної особи-підприємця, наприклад фінансового консультанта, аналітика чи аудитора. На практиці фахівець у сфері фінансів, в першу чергу, знайде себе працюючи в таких галузях як бухгалтерський облік, приватний чи державний аудит, інвестування, санація, управління фінансовими активами, страхування, банківська справа. При цьому, спеціалісти даної сфери цілком можуть розраховувати на гідну оплату праці, фактично, із самого початку реалізації професійної діяльності, а також швидке просування щаблями кар'єрної драбини. Саме тому якісна фінансова підготовка, озброєння сучасних фінансистів прогресивними знаннями й практичними навичками – першочергове завдання сучасної вищої освіти, в тому числі – й фінансової [1; 2].

Аналіз останніх публікацій. Проблема становлення й подальшого розвитку вищої освіти в Україні у свій час опікувалися як науковці, так і професіонали-практики. Так, аспекти підвищення ефективності магістерської підготовки у своїх публікаціях розглядали В. Андрущенко, В. Байденко, В. Берека, О. Бондаревська, Б. Гершунський, О. Зіноватна, В. Кремень, В. Луговий, концептуальні відмінності у підготовці бакалаврів і магістрів досліджували В. Моринець, Г. Клочек, проаналізували специфіку магістерської підготовки О. Авілов, І. Аносов, В. Берека, Л. Даниленко, М. Елькін, Т. Федорова. Приділялась також увага питанням, що стосуються підготовки магістрів різних галузей знань, зокрема, з управління освітніми установами (С. Бурдіна, Г. Єльнікова, Л. Калініна, О. Лебіденко); економіки (І. Горшунова, І. Зарубінська, В. Оспіщев, А. Сорокин), фінансів (М. Головань, І. Горшунова тощо).

У зв'язку із прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту» дещо змінились пріоритети. Тепер магістерський кваліфікаційний рівень розглядається не тільки як свідчення набуття особою повної вищої освіти, але й в якості сукупності умов для її подальшого кар'єрного зростання, здійснення наукових досліджень, а також успішної реалізації в професії, в тому числі на міжнародному ринку праці. Тому, досить цікавим і актуальним для вітчизняних науковців-педагогів є досвід колег із Європейських країн, що реалізують освітню діяльність у відповідності з низкою міжнародних нормативних документів.

Метою даної статті є реалізація аналізу національних та міжнародних нормативних документів і стандартів, які визначають вимоги до працівників фінансової галузі щодо знань, практичних умінь та навичок.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні тлумачення структури і змісту освітніх процесів, що реалізуються особою після набуття кваліфікації «бакалавр», й відповідна мотивація до навчання дещо відрізняються від загальноєвропейських. Це обумовлено низкою причин, котрі, в першу чергу, корелюють із відповідними тенденціями на ринку праці й актуальними запитами роботодавців. Однак, класичну ринкову формулу «попит визначає пропозицію» неможливо ні ігнорувати, ні докорінно змінити, адаптуючи її щодо реалій діяльності у сфері вітчизняної вищої освіти. Та й, мабуть, сенс у цьому відсутній.

Вітчизняний ринок праці є дещо деформованим а тенденції викривленими, що виражається, по-перше, у невідповідності реальних знань, умінь, професійних навичок випускників вищів кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «магістр» очікуванням роботодавців стосовно статків й дивідендів, котрі, за їх розумінням, ці фахівці мають принести, реалізуючи трудову діяльність на виробництві, в бізнесі, банківській сфері тощо. Підприємці, які здійснюють свою діяльність в умовах лише становлення ринкової економіки, мають цілком зрозуміле бажання створення доданої вартості, насамперед, за рахунок мінімізації витрат, а не збільшення ефективності використання ресурсів. Цей принцип вони розповсюджують і на трудовий потенціал. На ринку праці в наявності величезна пропозиція кадрових ресурсів, що мають в своєму активі диплом кваліфікації «магістр» та готових працювати за доволі помірну заробітну плату. Тому, як правило, роботодавці ігнорують претендентів на вакантні місця, котрі є лише бакалаврами. При цьому, відповідаючи на запитання в межах усіляких соціологічних опитувань, вони пояснюють свої пріоритети під час відбору персоналу недостатнім рівнем сформованості професійних компетенцій у цієї категорії пошукувачів. Цю ж тезу активно експлуатує педагогічна спільнота.

Європейський ринок праці, навпаки, охоче задовольняє запити стосовно заповнення вакансій випускниками вищів, які набули кваліфікацію «бакалавр». Роботодавці у Європі віддають таким фахівцям перевагу на вакантні місця керуючись, фактично, тим самим принципом, що й вітчизняні (забезпечення мінімуму витрат). Однак, причини для реалізації таких дій ними дещо відрізняються, як і міркування стосовно того, як саме використовувати зазначений трудовий потенціал на даному етапі та в перспективі. Докорінною відмінністю є те, що вони готові вкладати кошти у подальше навчання і перенавчання персоналу, стимулювати бажання набувати сучасних знань та актуальних умінь, а також прояви здорового кар'єризму. Більше того, однією з умов надання робочого місця претенденту є зобов'язання останнього періодично підвищувати кваліфікацію, шляхом участі у різного роду тренінгах, семінарах, конференціях, навчання у магістратурі без відриву від виробництва.

У країнах Заходу роботодавці не сприймають як власну образу звільнення працівника у зв'язку із переходом на більш престижну та вигідну у фінансовому плані роботу. Навпаки, вони із задоволенням дають своїм колишнім працівникам позитивні відгуки та рекомендації, розуміючи той факт, що підготовлений не без їх участі висококваліфікований працівник є одним із критеріїв успішності бізнес-структури і ефективності роботи її керівника. А репутація компанії та пов'язаний із нею добробут формуються безперервно, поступово за рахунок низки факторів, в тому числі й тих, що були зазначені нами вище.

Бакалаври-випускники українських ВНЗ не реалізують себе на ринку праці, тому вони або погоджуються на виконання некваліфікованої праці, ігноруючи підтверджений відповідним дипломом кваліфікаційний рівень, або ж продовжують штурмувати вершини освітнього Олімпу, навчаючись в магістратурі, з надією набути робоче місце згодом (відкладена пропозиція). Однак, по суті справи, це є одним із різновидів прихованого безробіття. В країнах ЄС заповнюють вільні шпарини на ринку праці саме за рахунок бакалаврів, які навчаються у ВНЗ, як правило, три роки. Тим самим держава мінімізує власні

витрати на освіту, прискорюючи терміни отримання зиску від колишніх студентів та інтегруючи їх у процеси виробництва суспільних благ. Тобто, проблеми вищої освіти, що стосуються підготовки магістрів обумовлені не тільки недоліками організації та методичного забезпечення навчальних процесів у вітчизняних ВНЗ, але й низкою негативних тенденцій на ринку праці, пов'язаних з так званою «хворобою зростання», а також є відповідною спадщиною планової економіки.

Процес підготовки магістрів в Україні було розпочато наприкінці 90-х років ХХ століття. Але офіційна регламентація програм цього циклу вищої освіти була відсутня. На межі тисячоліть здійснена спроба впорядкування й узгодження таких програм, а також розробки освітніх стандартів, у яких зазначався перелік нормативних дисциплін, їх основний зміст і порядок реалізації державної атестації. Як правило, термін магістерської підготовки відповідав одному року, а також здійснювалось дублювання певних дисциплін бакалаврського циклу. Останнє пояснювалось необхідністю їх поглибленого вивчення. Згодом, була розроблена Концепція організації підготовки магістрів, яка анонсувала запровадження дослідницької, професійної і кар'єрної магістратури та збільшення термінів її реалізації до двох років.

Новим Законом «Про вищу освіту» передбачено здобуття ступеня магістра за освітньо-професійною (обсяг 90–120 кредитів ЄКТС) або ж освітньо-науковою (обсяг 120 кредитів ЄКТС) програмою. Для останньої обов'язковим є наявність дослідницької компоненти в обсязі не менше ніж 30% від загальної кількості навчальних годин [3]. У відповідності до Національної рамки кваліфікацій (НРК), що затверджена Постановою №341 КМУ від 23.11.11, магістерська освіта відповідає сьомому рівню. А інтегральна компетентність, як узагальнений опис кваліфікаційного рівня, що виражає його основні компетентнісні характеристики стосовно навчання та/або професійної діяльності відповідно до цього документу, – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій й характеризується невизначеністю умов і вимог.

Система дескрипторів затвердженої НРК включає наступні складові: знання; уміння; комунікація; автономність і відповідальність. При цьому, під автономністю й відповідальністю розуміють здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми, а також відповідати за результати своєї діяльності. Знання трактують як осмислену та засвоєну суб'єктом наукову інформацію, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Їх поділяють на емпіричні (фактологічні) і теоретичні (концептуальні, методологічні). Уміння – здатність застосовувати знання для виконання завдань й розв'язання задач і проблем. Вони поділяються на когнітивні (інтелектуально-творчі) та практичні (на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів). В свою чергу, під комунікацією в межах НРК розуміють взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, здійснення спільної діяльності. Результатами навчання є компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), яких набуває та здатна продемонструвати особа після завершення навчання.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», другий (магістерський) її рівень, що відповідає 7-му кваліфікаційному рівню НРК, передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності [3]. Також зазначається, що магістр – це освітній ступінь, який здобувається шляхом навчання на програмі другого рівня вищої освіти й присуджується ВНЗ (науковою установою) внаслідок опанування його здобувачем відповідного навчального плану. Тобто, навчатися на магістерській програмі може лише особа, що має у активі ступінь бакалавра.

У 2015 році Постановою КМ України було затверджено перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [4]. У відповідності до даного переліку фінансова освіта відноситься до галузі знань «Управління та адміністрування», а найменуваннями відповідних спеціальностей є – «Фінанси»,

«Банківська справа», «Страховання». В свою чергу, вітчизняні ВНЗ пропонують абітурієнтам досить широкий спектр спеціалізацій, а саме: «Фінанси і кредит», «Банківська справа», «Міжнародна економіка та фінанси», «Міжнародна економіка і банківська справа», «Менеджмент державних фінансів», «Корпоративні фінанси», «Управління ризиками та страхування» тощо.

Вимоги до фінансистів окреслені у низці нормативно-правових актів, зокрема, у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників – ДКХПП (затверджено наказом №336 Мінпраці та соціальної політики України від 29.12.04) [5], Класифікаторі професій (КП) ДК 003:2010 (затверджено Держспоживстандартом України 28.07.10) [6], Каталозі посадових інструкцій та ін. В першу чергу, документом, який надає детальний опис завдань і обов'язків, кваліфікаційних вимог, а також визначає перелік нормативно-правових актів, з якими фахівець має бути обізнаним, окреслює коло питань планово-виробничого та економічного характеру, методи, необхідний інструментарій котрі має розуміти та використовувати у практичній діяльності фахівець, є ДКХПП.

Даний документ визначає, що для працевлаштування на посади, що віднесені до класу професіоналів та керівників, необхідно мати повну вищу освіту освітньо-кваліфікаційного рівня – магістр або спеціаліст, а також стаж практичної роботи у фінансовій сфері на посадах керівників більш низького рівня (тобто на посадах, що класифікуються як фахівці) не менше ніж два роки для магістрів і не менше ніж три роки для спеціалістів. На жаль, цим довідником (ДКХПП) професія фінансиста однозначно не є охарактеризованою, але для інших посад керівників, що є спорідненими, зокрема, таких як головний бухгалтер, головний економіст, начальник відділу організації оплати праці й зарплати, начальник планово-економічного бюро цеху, начальник планово-економічного відділу, начальник фінансового відділу визначені кваліфікаційні характеристики. Також визначено сутність посад, що віднесені до класу професіоналів, наприклад, таких як аудитор, бухгалтер, бухгалтер-ревізор, економіст, в тому числі й економіст з фінансової роботи. Кваліфікаційні вимоги до зазначених спеціалістів містять інформацію щодо рівня й наряду підготовки претендентів на відповідну посаду.

У Європі теж є аналогічні за змістом нормативні документи, наприклад, Міжнародна стандартна класифікація професій – ISCO-08 (прийнята у 2008 році). Це – чотирьохрівнева класифікаційна структура, котра розмежовує усі існуючі нині професії на 436 початкових груп, які, в свою чергу, утворюють більш деталізований рівень класифікаційної структури. Далі вони агрегуються у 130 базових груп, 43 підгрупи й 10 основних груп, використовуючи в якості критерію агрегації рівень кваліфікації і професійної спеціалізації, котрі повинен мати фахівець для виконання певної сукупності робіт. Підґрунтям для розробки і формування ISCO-08 є два основних поняття: «робота» і «кваліфікація». Зміст першого визначено як «сукупність завдань і обов'язків, які виконуються чи мають виконуватись певною особою, у тому числі для роботодавців або ж у межах індивідуальної трудової діяльності». Професія корелює з роботою, що реалізується на робочому місці. Її сутність визначено як «сукупність видів робіт, що характеризуються високим ступенем подібності». Особа може бути пов'язана з певним видом діяльності, яку вона здійснювала раніше, здійснює нині за основною посадою (за сумісництвом), чи буде здійснювати у майбутньому [7].

Кваліфікація у ISCO-08 визначається, як здатність виконувати завдання чи обов'язки в межах певного виду роботи. Використовуються два критерії систематизації професій: рівень кваліфікації і спеціалізація кваліфікації. Поняття спеціалізації кваліфікації тлумачиться із застосуванням термінів: галузь необхідних знань; інструменти та обладнання, яке використовується; матеріали, за допомогою яких здійснюється праця; види товарів і послуг, що виробляються. А поняття «рівень кваліфікації» – як показник складності й обсягу завдань і обов'язків, які мають бути виконані в процесі діяльності. Для кожного рівня кваліфікації встановлені: типові або характерні завдання, що мають виконуватись особою; необхідна кваліфікація; типові роботи, що віднесені до рівня кваліфікації.

Перший рівень кваліфікації – це некваліфіковані робітники, що виконують прості й стандартні завдання, а в якості засобів реалізації трудової діяльності ними використовуються ручні інструменти. Вимоги до освіти цих робітників: початкова або ж перший етап базової освіти, короткотермінове навчання за місцем роботи. Другий рівень кваліфікації –

службовці, працівники сфери послуг, кваліфіковані працівники сільського господарства, оператори промислових машин, електрики, механіки транспортних засобів тощо. Для забезпечення виконання ними професійних функцій необхідні навички отримання інформації з паперових носіїв, формування письмових звітів, виконання простих арифметичних дій. Ці знання і навички формують під час набуття середньої освіти, частково спеціальної професійної освіти, навчання за місцем роботи. ISCO-08 не передбачено професій фінансового спрямування зазначених вище рівнів кваліфікації [8].

Третій кваліфікаційний рівень – спеціалісти-техніки, середній спеціальний персонал. Професії у галузі фінансів цього рівня: дилери і брокери фінансового ринку, менеджери, кредитні агенти, помічники бухгалтерів. Професійні функції таких працівників пов'язані з виконанням складних практичних завдань, що вимагають фактичних, технічних і технологічних знань, зокрема: розробка кошторисів; координування, контроль і спостереження, формування графіків роботи працівників; допомога професіоналам. Виконання цих завдань потребує високої грамотності, уміння вести розрахунки, навичок комунікацій, розуміння змісту складних текстів, формування звітності. Такі знання і навички набувають під час навчання у ВНЗ протягом 1–3 років, у деяких випадках надається перевага не формальній освіті, а великому досвіду практичної діяльності.

До функцій, що мають виконувати фахівці четвертого рівня відносять ті, які потребують вирішення складних проблем, прийняття рішень ґрунтуючись на теоретичних і спеціальних знаннях у професійній сфері. Це – аналіз і дослідження з метою розширення сукупності знань у певній галузі, діагностика, навчання інших осіб, проектування і планування. Для виконання цих функцій необхідно бути грамотним, здатним логічно мислити, мати навички міжособистісної комунікації. Ці знання і навички отримують під час навчання у ВНЗ протягом 3–6 років з набуттям першого ступеня або найвищої кваліфікації (рівень 5 та вище за ISCED 2011) [8]. Інколи професійний досвід й навчання за місцем роботи може замінити формальну освіту, або може знадобиться й доповнення до неї. Відповідні формальні кваліфікації досить часто є умовою для успішного працевлаштування.

Міжнародним нормативним документом, який визначає галузі освіти й професійної підготовки, є International Standard Classification of Education Fields of Education and Training (ISCED 2013) [9]. У відповідності до нього спеціалізація «Фінанси, банківська й страхова справа» відноситься до напрямку «Бізнес і управління» наукової галузі «Бізнес, управління і право», у межах яких визначено й відповідні професії й кваліфікаційні рівні. А у ISCO-08 зазначено, що компетенції необхідні для виконання завдань й обов'язків у межах певної роботи, не обов'язково мають бути сформовані шляхом формальної освіти. Кваліфікація може бути надбана й через неформальне навчання і досвід. Акцент робиться на кваліфікацію, яка необхідна для виконання конкретних завдань і обов'язків в межах певного заняття.

Тобто, відповідно до ISCO-08, вимоги до формальної освіти й навчання є лише одним з компонентів для встановлення рівня кваліфікації, а тому їх слід розглядати лише як орієнтовні. Важливим критерієм для визначення рівня кваліфікації є характер завдань, що реалізуються під час виконання обов'язків в межах певної професії (так звані типові завдання). Але, аналіз завдань має враховувати те, що рівень базових навичок (тих, які не пов'язані з конкретною сукупністю занять й необхідних для виконання багатьох видів робіт) може істотно відрізнятись для окремих професій, з урахуванням їх особливостей. Як приклад, у ISCO-08 наводиться професія страхового агента (третій рівень кваліфікації), який повинен мати більш високий рівень навичок міжособистісної комунікації, ніж розробник програмного забезпечення (четвертий рівень), внаслідок відмінностей в характері роботи, що виконується.

У ISCO-08 заняттям у галузі фінансів, що потребують магістерського рівня освіти відповідають професії 4-ї групи «Службовці, зайняті підготовкою й оформленням документації, обліком і обслуговуванням» підгрупи 43 «Службовці, які займаються обробленням числової інформації й обліком матеріальних цінностей». Зазначена підгрупа об'єднує фахівців: з бухгалтерських операцій і обліку; з оброблення статистичної, фінансової, страхової діяльності та здійснення розрахунків; з обліку робочого часу й розрахунку заробітної плати. Реалізація ними професійної діяльності пов'язана з виконанням наступних дій: сприяння бухгалтерському обліку, здійсненню бухгалтерських розрахунків та

формуванню звітності; розрахунок витрат й нарахування заробітної плати; касові операції; фінансові послуги, збирання і обробка статистичних та актуарні розрахунки; фінансові операції в страховій компанії, банках або інших подібних закладах.

ISCO-08 в певному сенсі стандартизує перелік обов'язків для кожної підгрупи професій й наводить приклади професій, що віднесені до певної первинної групи. Так, до обов'язків підгрупи 4312 професій належать: оброблення страхових списків, затвердження та скасування угод, змін у страховій політиці й платежах; отримання й узагальнення статистичних чи актуарних даних; розрахунок сум, середніх значень, відсотків, інших показників та зведення їх до певних табличних форм; підготовка фінансових документів, а також нарахування відсотків, облік облігацій, акцій та інших цінних паперів. Прикладами професій, що належать до даної підгрупи, у відповідності до ISCO-08 є: брокер; податківець; фахівець з актуарних розрахунків та страхування; службовець з цінних паперів; фахівець зі статистики; фінансовий службовець. У класифікаторі наведені також професії споріднені до підгрупи 4312: брокер з продажу цінних паперів (підгрупа 3311); помічник по веденню бухгалтерського обліку (підгрупа 3313); статистичний помічник (підгрупа 3314); торговельний брокер (підгрупа 3324); бухгалтерський службовець (підгрупа 4311); службовець з обліку (підгрупа 4311).

Висновки. Магістерська підготовка – невід'ємна складова системи вищої освіти. Випускникам цих програм мають бути притаманні компетенції, що сформовані відповідно до запитів представників ринку праці з урахуванням вимог, які сформульовані у низці вітчизняних й міжнародних документів, якими є: Закон України «Про вищу освіту»; Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (2015); Національна рамка кваліфікацій (2011); Класифікатор професій ДК003:2010; ISCO-08; ISCED-2011; ISCED-2013; Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Згідно із даними документами, магістерський рівень відповідає сьомому рівню освіти, мета якої – розвиток сформованих під час попереднього навчання компетенцій, набуття спеціалізації й реалізація принципу «Освіти протягом життя». Навчальні програми забезпечують дослідницький досвід та розвиток практичних умінь і навичок.

Випускники таких програм можуть бути претендентами на посади спеціалістів-професіоналів, які відносяться до третього кваліфікаційного рівня. А реалізація професійної діяльності магістрів-фінансистів пов'язана з виконанням складних дій з реалізації кількісних, актуарних, калькуляційних розрахунків, отриманням й узагальненням статистичних даних; вирішенням завдань стосовно виконання фінансових операцій в сфері страхування, в банківському секторі тощо. Під час формування навчальних програм підготовки магістрів із фінансів вітчизняним педагогам потрібно враховувати вимоги зазначених вище міжнародних документів для забезпечення їх високого рівня професійної компетентності та конкурентоспроможності на європейському ринку праці.

Список використаної літератури

1. Яблочнікова І.О. Організаційні аспекти професійної підготовки магістрів-фінансистів // Збірка наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка. – Кам'янець-Подільський: КПНУ, 2014. – Вип. 20. – С. 176–178.
2. Яблочнікова І.О. Аспекти організаційного управління вищою професійною освітою / І.О. Яблочнікова, С.Л. Яблочніков // Збірник наукових праць Бердянського держ. пед. ун-ту (Пед. науки). – 2013. – № 4. – С. 166–174.
3. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page6>.
4. Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (постанова КМ України від 29.04.15 № 266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248149695>
5. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджений наказом Мінпраці та соцполітики України 29.12.04 р. № 336 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN11827.html
6. Класифікатор професій ДК 003:2010, затв. Держспоживстандартом України 28.07.10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hrliga.com/docs/327_KP.htm

7. International Standard Classification of Occupations (ISCO-08) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_172572.pdf
8. International Standard Classification of Education (ISCED 2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>
9. International Standard Classification of Education Fields of Education and Training (ISCED 2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fos-consultation-draft-2013-en.pdf>

References

1. Yablochnikova, I.O. (2014). Organizational aspects of professional training of masters-financiers. *Collection of Sciences Kamianets-Podilskogo University a series of pedagogical*, 20, 176–178.
2. Yablochnikova, I.O. & Yablochnikov, S.L. (2013). Aspects of a professional higher education. *Collection of Sciences of Berdiansk State Pedagogical University (Pedagogical Science)*, 4, 166–174.
3. Law of Ukraine «On Higher Education» №1556-VII of 01/07/2014. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page6>. (in Ukr.).
4. The list of disciplines and specialties, which trains candidates of higher education, approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine of 29.04.2015. Number 266. Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248149695>.
5. Handbook of qualifying characteristics trades workers approved by the Ministry of Labor and Social Policy of Ukraine 29.12.2004. Number 336. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN11827.html
6. Classification of professions DK 003: 2010 approved Derzhspozhyvstandart Ukraine 28.07.10. Retrieved from http://hrliga.com/docs/327_KP.htm.
7. International Standard Classification of Occupations (ISCO-08). Retrieved from http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_172572.pdf.
8. International Standard Classification of Education (ISCED 2011). Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.
9. International Standard Classification of Education Fields of Education and Training (ISCED 2013) [El. resource]. Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fos-consultation-draft-2013-en.pdf>.

YABLOCHNIKOVA Iryna,

Ph.D in Pedagogy, Doctoral Student,

Institute of Higher Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

e-mail: irayablochnikova@mail.ru

MASTERS' FINANCIAL EDUCATION IN UKRAINE AND EUROPE

Abstract. *Introduction. The financial profession in Ukraine, in the modern sense, is new enough. The development of new directions of financial market imposes more stringent requirements for the competence of professionals serving the industry. In this regard, the qualitative training of future financiers, is based on the requirements of normative documents and standards is one of the priorities of higher education. The basis of such training should be educational programs that take into account the requirements and wishes of all participants of educational process based on the competence of the campaign.*

Purpose – analysis of national and international regulations, formulating requirements to the employees of the financial sector to determine the requirements for their knowledge, practical skills and experience.

Methods: theoretical analysis, system analysis, methodological analysis.

Results. Characterized by the descriptors, approved by the National framework of qualifications that includes the following components: knowledge; skills; communication; autonomy and responsibility of employees of the financial sector. Discloses the concepts of skill level and specialisation of the qualification in accordance with ISCO-08 for the Finance profession. Requirements to level of education, abilities and skills of workers are examples of professions financiers, and functions that they must implement in the workplace. The result of the accomplished analysis of the identified professional activities financiers such as performing complex action for the implementation of quantitative, actuarial, accrual calculations, obtaining and compilation of statistics; decision of tasks on performing financial transactions in the field of insurance, banking, and the like.

Originality. The article devoted to the place of master's education in finance in higher education system of modern Ukraine and the European Union. The analysis of the national laws and regulations, which include requirements for the Master competence level, was conducted. Publication includes the list of specialties whereunder higher education institutions in Ukraine are implementing Master's educational

programs in financial field. Analysis of international regulations was conducted (International Standard Classification of Education (ISCED-11, ISCED-13), the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08)) on the scientific field, direction and specialization of financial education, qualification and skill, criteria were identified. Author determined types of professions and titles of initial positions for candidates with master's level education in finance in accordance with the international classification of occupations. Also, the activities, which are suitable for performance by modern financier at the labor market, were identified as well as his scope of duties according to documents mentioned above.

Conclusion. Graduates of training programs must be inherent competencies, formed in accordance with the requests of the representatives of the labour market, taking account of the requirements set out in a number of domestic and international documents, which are: the Law of Ukraine "On higher education"; the List of disciplines and specialties, which prepares applicants for higher education (2015); national qualifications framework (2011); classification of professions ДК003:2010; ISCO-08; ISCED-2011; ISCED-2013; the Handbook of qualifying characteristics of professions of employees. During the formation of educational master programs Finance domestic teachers need to take into account the requirements of the above national and international documents to ensure a high level of professional competence and competitiveness in the European labour market.

Key words: *master course; master degree; financier; qualification; competence; skills; training programs; specialties of financiers.*

*Одержано редакцією 10.05.2017
Прийнято до публікації 17.05.2017*